

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

ЛПІЧ ЛЮБОВІ ГРИГОРІВНИ

на дисертаційну роботу ОВЧАРУКА ВАДИМА ВОЛОДИМИРОВИЧА

«СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ

ПІДПРИЄМСТВАМИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ

ПРОЦЕСІВ»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами.

Формування та розвиток системи адміністрування з урахуванням євроінтеграційних процесів має на меті виокремити засадничі принципи на підприємстві, які здатні, з одного боку, ідентифікувати потреби та мотивації кожного з працівників, а з іншого, створити взаємодіючу високоефективну управлінську систему із домінуванням у її переліку розпорядчих функцій. При цьому необхідно чітко визначати не тільки особливості внутрішнього середовища, але й моніторити та ефективно взаємодіяти із оточенням через послідовність дієвих управлінських рішень, спрямованих на розвиток системи адміністрування, для підвищення соціально-економічних індикаторів діяльності підприємства загалом. Динамічність середовища, економічна криза, політико-правова невизначеність формують дисонанс та асиметричність вітчизняного ринку. За допомогою методів менеджменту, можна стандартизувати однотипні управлінські операції та рішення при цьому мати можливість креативного та творчого пошуку адекватних управлінських дій для досягнення поставлених економічних результатів.

Стратегічним напрямом вирішення визначених проблем є розроблення концептуальних, теоретико-методологічних і методико-прикладних засад

побудови та використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів. Саме тому формування інструментарію щодо побудови та використання систем адміністрування на підприємствах набуває особливої гостроти та актуальності. Саме ця проблематика стала об'єктом наукового пошуку автора дисертаційної наукової роботи Овчарука Вадима Володимировича.

Наукові пошуки дисертанта відбувалися в контексті наукового напряму кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток процесно-структурованого менеджменту в умовах транскордонного співробітництва підприємств» (номер державної реєстрації 0115Ш01463). Овчаруком В.В., зокрема, розроблено науково-методичні положення щодо формування вартості проекту побудови системи адміністрування в управлінні підприємствами.

На підставі вищеприведеного можна зробити висновок, що тема дисертації є актуальною, а результати дослідження знайшли використання під час виконання науково-дослідних тем.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій ґрунтується на раціональності методів дослідження, використаних автором під час наукового пошуку; на логічній узгодженості компонентів теоретичного підходу, розробленого автором та на результатах підтвердження головних положень в практичному використанні підприємствами в процесі побудови і використання систем адміністрування.

Розроблені автором наукові положення, сформовані висновки і рекомендації характеризуються достатньо високим рівнем обґрунтованості та достовірності, що підтверджується ретельним аналізом вітчизняних і зарубіжних наукових джерел за проблемами розроблення концептуальних, теоретико-методологічних і методико-прикладних засад формування та використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів, адекватним застосуванням загальнонаукових та

спеціальних методів дослідження, обробленням математичного статистичного матеріалу, теоретичною та експериментальною перевіркою розробок на основі їхньої апробації на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, а також шляхом впровадження у діяльність вітчизняних підприємств, розрахунком відповідних показників і одержанням кількісних результатів.

3. Структура та зміст дисертаційної роботи

Дисертацію побудовано у чіткій, логічній послідовності. Висновки, положення, результати науково обґрунтовані. Сукупність мовних прийомів і засобів, логіка викладання матеріалу визначає науковий стиль дисертації.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теорія побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» (с. 62-123) дисертантом розкрито сутність і ключові ознаки системи адміністрування на підприємствах (с. 62-84), досліджено особливості побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с.84-105), виокремлено чинники побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 105-123).

Другий розділ дисертаційної роботи ««Концепція побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» (с. 128-183)» містить огляд й узагальнення літературних джерел, а також вивчення практики функціонування суб'єктів господарювання з проблеми удосконалення класифікації систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 128-145), також автором обґрунтовано принципи побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 145-162), досліджено закономірності побудови та функціонування систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 162-182).

У третьому розділі дисертаційної роботи «Діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних

процесів» (с. 188-271) представлено запропонований автором метод діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 188-216), проведено дослідження сучасного стану систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 216-260), виконано аналізування вітчизняного та іноземного досвіду побудови і використання систем адміністрування (с. 260-271).

Четвертий розділ дисертаційної роботи «Інструментарій побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» (с. 276-337) представляє інструментарій формування систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 276-290), удосконалений метод оцінювання рівня сформованості систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 290-315), пропонувану модель діагностування стійкості систем адміністрування в управлінні підприємствами, що ґрунтується на врахуванні зовнішніх та внутрішніх чинників і відповідних їм індикаторів з позиції ризику та стабільності. (с. 315-337).

У п'ятому розділі дисертаційної роботи «Економічне оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» (с. 342-388) розроблено методичні підходи з економічного оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 342-363), сформовано перелік індикаторів оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів (с. 363-377), удосконалено науково-методичні положення щодо економічного обґрунтування побудови систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 377-388).

Загалом, дисертаційна робота включає вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Основний зміст роботи викладено на 364 сторінках тексту. Отже, за обсягом роботи, структурою, змістом, логічністю та обґрунтованістю викладання положень дослідження та формулювання висновків дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

4. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова значимість результатів дисертаційного дослідження Овчарука В.В. полягає в формуванні теоретичних засад побудови і використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів. Ознайомлення з результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи Овчарука В.В. дало змогу чітко визначити ключові положення, висновки і пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною та в сукупності відображають належний науковий рівень дисертанта.

1. Заслуговує на увагу діалектично досліджений в матеріалах дисертаційного дослідження і уточнений категорійно-понятійний апарат: «адміністрування»; «системи адміністрування» (с. 63-84; с. 9 автореферату).

2. Автором систематизована типологія видів документації у системах адміністрування, яка вирізняється з-поміж існуючих систематизацією їхніх різновидів за часовим інтервалом змістового наповнення, а також за рівнем, способом та обов'язковістю формування (с. 128-138 дисертації).

3. У роботі доведено, що ефективність побудови та застосування систем адміністрування в управлінні підприємствами забезпечується багато в чому дотриманням відповідних принципів. З цією метою автором виокремлені загальні та специфічні принципи побудови і використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів.

4. Науковозначимими є виділені дисертантом особливості систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів (с. 164-167).

5. Автором вперше запропоновано метод діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами, що дає змогу ідентифікувати рівень їхньої сприятливості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання за різними ланками технології управління (с. 188-215; с. 16 автореферату).

6. Важливим результатом роботи дисертанта є розроблена модель зв'язку систем адміністрування з цілями підприємства у розрізі окремих їхніх видів (с. 194-195).

7. Визначено чинники, які визначають рівень точності документально-інформаційного забезпечення систем адміністрування на вітчизняних підприємствах (с. 243).

8. Автором досліджено вітчизняний та закордонний досвід побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами. Визначено основні причини низького рівня розвитку систем адміністрування у вітчизняному бізнесі (с. 260-271).

9. У роботі запропоновано модель формування систем адміністрування в управлінні підприємствами, яка передбачає виокремлення підготовчої, основної та завершальної стадій і дає змогу впорядкувати комплекс необхідних робіт у контексті розвитку корпоративної архітектури суб'єкта господарювання (с. 276-290; с. 20 автореферату).

10. Дисертант виокремив вектори діагностування фактичного стану систем адміністрування в управлінні підприємствами як передумови оцінювання рівня їхньої сформованості, що дасть змогу здійснити оцінювання рівня їх сформованості відповідно до встановленого рівня (с. 296-298).

11. Цікавою з практичної точки зору є запропонована автором шкала трапецієподібної функції для оцінювання конфіденційності, цілісності та доступності систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням параметрів «як є» і «як має бути» (с. 308).

5. Відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах.

Відповідно до чинних вимог основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлені у статтях дисертанта у фахових наукових виданнях (у т.ч. таких, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних) та у друкованих матеріалах наукових конференцій. За темою дисертаційної роботи Овчаруком В.В. опубліковано 43 праці, а саме: 4 монографії (у тому числі одна - одноосібна); 22 статті у наукових фахових виданнях України, з них 16 - у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 1 статтю у наукових періодичних виданнях інших держав; 15 тез доповідей на

наукових конференціях; 1 статтю в неперіодичному науковому виданні іноземної держави. Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дисертаційній роботі елементи наукової новизни, її теоретико-методологічні та методико-прикладні положення. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та висновки, які є результатом особистих досліджень здобувача, про що зазначено у переліку опублікованих праць в авторефераті дисертації (с. 32-37, див. автореферат).

Є підстави для ствердження, що наукові результати, винесені Овчаруком В.В. на захист, отримані ним особисто. Аналізування публікацій дозволяє зробити висновок про повноту викладу та висвітлення матеріалу. З огляду на це, апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою, а кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

6. Теоретична та практична цінність результатів дослідження

Положення, висновки та результати дослідження містять теоретичну та прикладну цінність. У дисертаційній роботі дисертантом запропоновано вирішення актуальної наукової проблеми побудови та використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів. Зокрема, теоретичну цінність результатів дослідження формує уточнення понять «адміністрування», «системи адміністрування», удосконалена класифікація концептуальних принципів побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами. Теоретично значущими слід вважати удосконалений інструментарій побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів, а також розвинуті підходи до економічного обґрунтування побудови систем адміністрування в управлінні підприємствами.

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисциплін «Адміністративний менеджмент» (для студентів спеціальності 073

«Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) і «Міжнародний менеджмент та адміністрування бізнес-структур» (для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти), а також під час написання кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістрів (довідка №67-01-401 від 01.03.2019 р.). Результати виконання дисертаційної роботи використано в навчальному процесі під час стажування в межах україно-американської програми «Адміністрування в системі коледжів у США (доуніверситетська освіта) на базі Університету штату Флорида та коледжу Санта-Фе (США) з 16.04.2016 р. по 27.05.2016 р. (грант Державного департаменту США), що підтверджено відповідними сертифікатами.

Про прикладну значущість дисертаційної роботи свідчать розроблений метод діагностування систем адміністрування в управлінні підприємствами, що дає змогу ідентифікувати рівень їхньої сприятливості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання за різними ланками технології управління; запропонована модель діагностування стійкості таких систем; удосконалені науково-методичні положення з формування вартості проектів їхньої побудови. Практично використовується і метод оцінювання рівня сформованості систем адміністрування компаній, а також модель їхньої побудови на засадах виокремлення підготовчої, основної та завершальної стадій.

Запропоновані автором розробки були впроваджені та використовуються у діяльності Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Хмельницької обласної державної адміністрації (довідка №03.02-338/19 від 07.02.2019 р.) та низки вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема: у ПАТ «Укрелектроапарат» (довідка №64 від 06.02.2019 р.), ТзОВ «Амікум Фарма» (довідка №4 від 21.01.2019 р.), ПрАТ «Хмельниччина-Авто» (довідка №13 від 17.01.2019 р.), ТзОВ «Завод Гідроарматури» (довідка №03 від 07.02.2019 р.), ТОВ «Р.І.Н.О» (довідка №57 від 05.02.2019 р.), ТзОВ «Здорове Майбутнє» (довідка №012 від 25.01.2019 р.), ДП «Хмельницьке лісомисливське господарство» (довідка №86 від 07.02.2019

р.), ПрАТ «Фірма «Хмельницькбуд» (довідка №21 від 04.02.2019 р.), що засвідчує їхній прикладний характер.

7. Дискусійні положення дослідження та зауваження щодо дисертації.

Поряд із загальною позитивною оцінкою представлених у дисертаційній роботі Овчаруком В.В. положень, висновків та рекомендацій по роботі слід надати певні зауваження.

1. На рис. 2.3 представлена концептуальна модель побудови і використання систем адміністрування в управлінні підприємствами. Доцільно було б в даній моделі від цілей адміністрування представити додатковий блок «завдання адміністрування» (с. 174).

2. З дисертації незрозуміло яким чином дисертант пропонує визначати задоволеність «клієнтів» (релевантних працівників) при діагностуванні рівня ефективності систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 198).

3. У підрозділі 3.2. «Стан систем адміністрування в управлінні підприємствами» доцільно було б навести дані щодо зміни стану таких систем на підприємствах, які впроваджували положення дисертаційного дослідження автора (с. 216-260).

4. В дисертаційній роботі автором запропонований методу оцінювання рівня сформованості систем адміністрування в управлінні підприємствами, який був практично використаний щодо визначення сформованості окремих систем адміністрування ПАТ «Укрелектроапарат». В дисертаційній роботі пропонується до цього процесу залучати в т.ч. і зовнішніх експертів. В дисертації варто було б обґрунтувати критерії, яким повинен відповідати зовнішній експерт (с. 310).

5. На рис. 4.12. автором запропонована чотирьохвекторна модель ідентифікування вимірів стійкості систем адміністрування в управлінні підприємствами, одним з елементом якої є ризик (с. 320). Тому у п. 4.3 доцільно було б більш детально описати основні види ризиків, які впливають на стійкість систем адміністрування в управлінні підприємствами (с. 315-337).

6. В табл. 5.1 автором запропоновано комплекс індикаторів оцінювання систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів (с. 370-373). Автору доцільно було б вказати, критерії оптимальності цих показників.

Висловлені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки дисертації Овчарука В.В., але потребують додаткових пояснень автора роботи.

Відповідність автореферату змісту дисертаційної роботи

Авторефераті дисертації за структурою та змістом відповідає дисертації та не містить положень, які в ній відсутні.

Загальний висновок щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до дисертацій на здобутій наукового ступеня доктора наук

Актуальність і своєчасність теми дисертаційної роботи, належний рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих положень, висновків і пропозицій, ступінь наукової новизни, науково-теоретична та практична значимість, стиль викладення та оформлення, міра апробації результатів дослідження, міра висвітлення здобутків автора у фахових наукових виданнях та загальна кількість друкованих праць автора за темою дисертаційної роботи дають змогу зробити висновок, що дисертаційна робота Овчарука Вадима Володимировича «Системи адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів» є самостійною завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати і забезпечено вирішення важливої з теоретичної та прикладної точок зору проблеми щодо побудови та використання систем адміністрування на підприємствах з урахуванням євроінтеграційних процесів.

У роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації автора не використовувались.

Дисертаційна робота виконана українською мовою, оформлена у відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною самостійною науковою дослідною роботою автора та характеризується достатньо високим науково-теоретичним рівнем. Автореферат за структурою та технічним

оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи. Ознайомлення з науковими положеннями, висновками і пропозиціями дисертаційної роботи свідчить, що вона відповідає сучасним особливостям, проблемам, завданням і тенденціям наукових досліджень в економічній сфері.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дає змогу стверджувати, що дисертація Овчарука В.В. є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, зокрема, пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.). Це дає можливість зробити висновок, що автор дисертаційної роботи - Овчарук Вадим Володимирович - заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,
декан факультету економіки та управління
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки,
доктор економічних наук, професор

Л.Г.Ліпич

